

Informatie bijeenkomst 2017

Welkom!

Oktober/november 2017

Agenda

- Voorstellen
Bestuur, Pensioenbureau, Verantwoordingsorgaan
- Aanpassing pensioenregeling
- Jaarverslag 2016, stand van zaken
- Verantwoord beleggen
- ALM uitkomsten
- Samenvoegen
- Vragen

Even voorstellen: het Bestuur

Even voorstellen: het Pensioenbureau

Cor
Zeeman

Henri
Castillion

Geerten
Rijks

Naïr van
Eijden

Desirée
Raadsheer

Yvonne
Kwok

Leonie
van Hal

Monique
Pirovano

Suzan van
de Riet

Ina
Koers

Isabel
Klee

Lisette
de Reus

Even voorstellen: Verantwoordingsorgaan

- Geeft oordeel over gevoerde beleid
- Adviseert het bestuur over specifieke dingen
- Draagt visitatiecommissie voor

Samenstelling:

- Hans Bus
- Erik Goldsteen
- Madeleine Inckel
- Jos Reinders
- Frits Smedts
- Arie Vijfhuizen,
- Martien Würdemann

Aanpassing pensioenregeling

Overheidsbeleid:

- 1-1-2018 pensioenrichtleeftijd stijgt van 67 jaar naar 68 jaar
- Pensioenrichtleeftijd van 67 jaar kan ook maar dan met lager opbouwpercentage
- We worden steeds **ouder** en **pensioen moet betaalbaar** blijven

Keuze van Onderneming en Ondernemingsraad:

- De pensioenrichtleeftijd blijft **67 jaar**
- Het **opbouwpercentage** te verlagen van **1,875%** naar **1,738%**
- Eerder met pensioen kan nog steeds
- Zie ook nieuwsbrief 4, oktober 2017 voor meer informatie

Aanpassing pensioenregeling

De **premie** blijft ongewijzigd:

- Je betaalt zelf 8,2% van de pensioengrondslag
- De werkgever vult dit aan
- De **opgebouwde pensioenen** blijven ongewijzigd
- Net als voorheen liggen de **risico's bij de deelnemers**
- Als het slecht gaat met het fonds, stort de onderneming niet bij

Aanpassing pensioenregeling

Wat is het **effect** van de wijziging? - het is geen leuke boodschap -

- We moeten **langer werken voor hetzelfde pensioen**
(totaal pensioen: hoogte OP x duur uitkering)
- Je bouwt vanaf 1-1-2018 minder pensioen op per jaar (pensioenleeftijd 67 jaar)

Rekenvoorbeeld: Bert is een medewerker van 50 jaar.

- Pensioengevend jaarsalaris € 53.449
 - Franchise € 13.449
 - Pensioengrondslag € 40.000
 - 2017: Opbouw% 1,875% € 750 pensioenopbouw per jaar
 - 2018: Opbouw% 1,738% € 695 pensioenopbouw per jaar
-
- Dat is 7% minder pensioenopbouw per jaar
 - Het effect op het eindresultaat is voor iedereen anders
(afhankelijk van je leeftijd, wat al is opgebouwd en wat nog opgebouwd wordt)

Aanpassing pensioenregeling

			pensioen	al opgebouwd	2017	jaren	nog op te	bereikbaar	2018	jaren		bereikbaar	
leeftijd	salaris	franchise	grondslag	pensioen	1,875%	tot 67	bouwen 67	tot 67	1,738%	tot 67		tot 67	verschil
30	33.449	13.449	20.000	1.875	375	37	13.875	15.750	348	37	12.861	14.736	-6,4%
40	43.449	13.449	30.000	7.500	563	27	15.188	22.688	521	27	14.078	21.578	-4,9%
50	53.449	13.449	40.000	15.000	750	17	12.750	27.750	695	17	11.815	26.815	-3,4%
60	63.449	13.449	50.000	24.375	938	7	6.563	30.938	869	7	6.083	30.458	-1,5%

Pensioen
Richtleeftijd

Opbouw%

67
NU (2017)

1,875%

€ 750

67
1-1-2018

1,738%

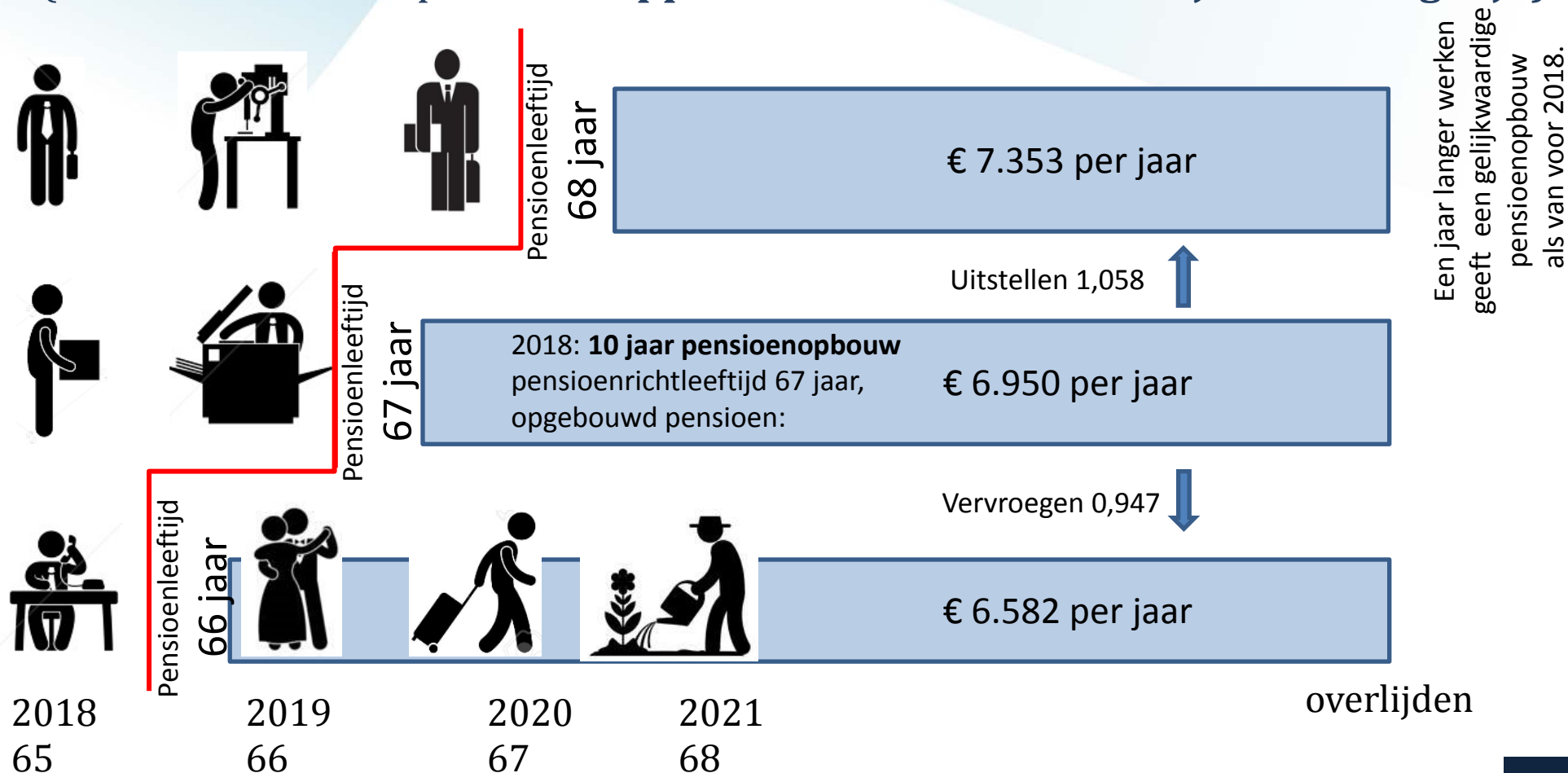

€ 695

67 jaar

Pensioenregeling keuzes (actuarieel neutraal)

(Eerder of later met pensioen: **Oppervlakte van blauwe blokje is steeds gelijk**)

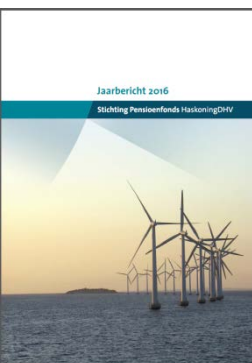
Pensioenregeling keuzes

Jij bepaalt zelf (binnen de regels):

- wanneer je met pensioen gaat
- of je tijdelijk een hogere uitkering wilt
- of je met deeltijdpensioen gaat
(wel even overleggen met de werkgever)
- of jij en je partner willen jouw ouderdomspensioen verhogen of verlagen door het aanpassen van het partnerpensioen
- Voor totaaloverzicht zie www.mijnpensioenoverzicht.nl

Jaarverslag en stand van zaken

Dekkingsgraden
Hoe beleggen we
Verantwoord beleggen

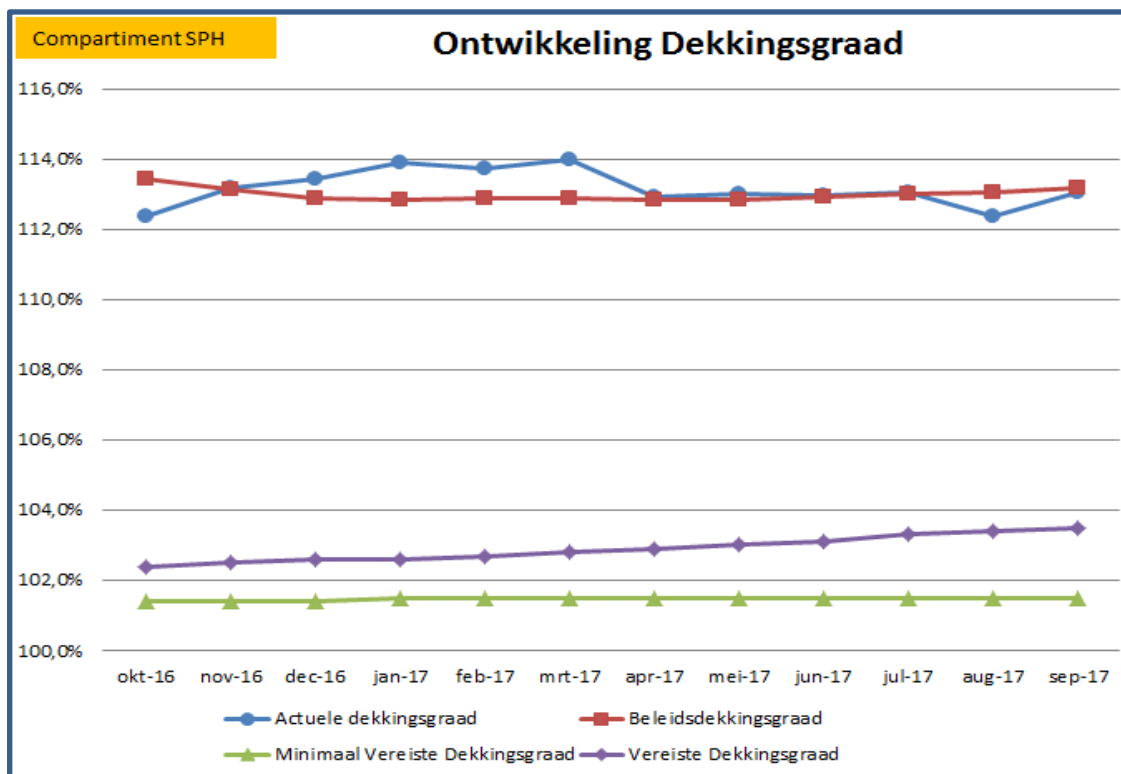

Dekkingsgraad SPH (30-09-2017)

De actuele dekking is 113,1%

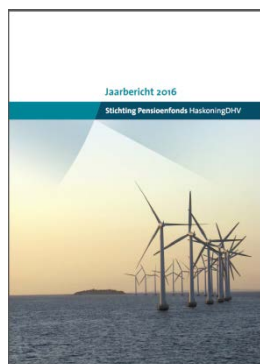
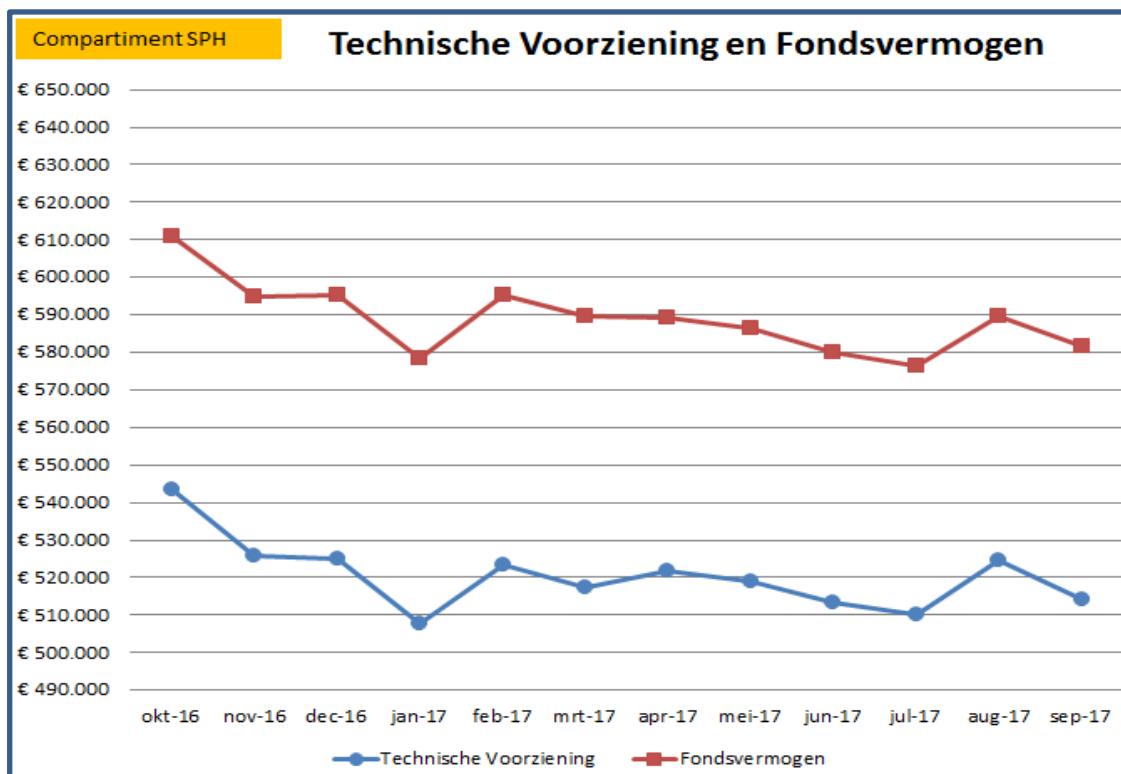
De beleidsdekking is 113,2%

Over de afgelopen 12 maanden ziet het verloop er als volgt uit:

Ontwikkeling SPH (30-09-2017)

De verplichtingen en het fondsvermogen geven een redelijk stabiel beeld te zien.

Ontwikkeling SPH

De Pensioenen zijn per 1 april 2016 verhoogd met 1,53% (deelnemers) en 0,54% (gewezen deelnemers en de pensioengerechtigden).

De Pensioenen zijn per 1 april 2017 verhoogd met 1,32% (deelnemers) en 0,73% (gewezen deelnemers en de pensioengerechtigden).

De verhoging van 2016 is verwerkt in de UPO 2017, met de stand van 31 december 2016.

De indexatie van april 2017 zit hier dus nog niet in.

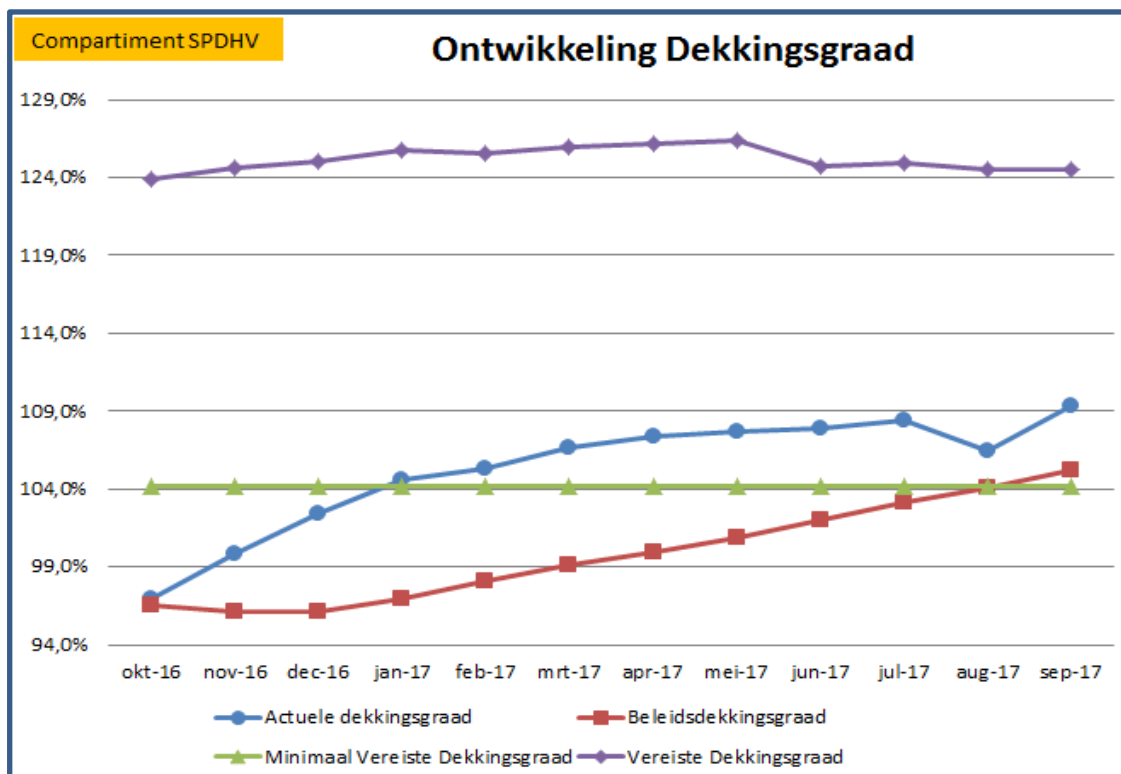

Dekkingsgraad SPDHV (30-09-2017)

De actuele dekking is 109,4%

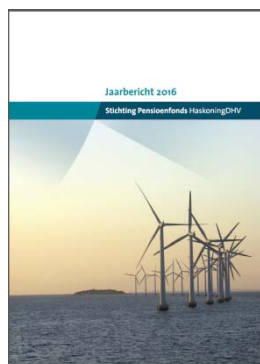
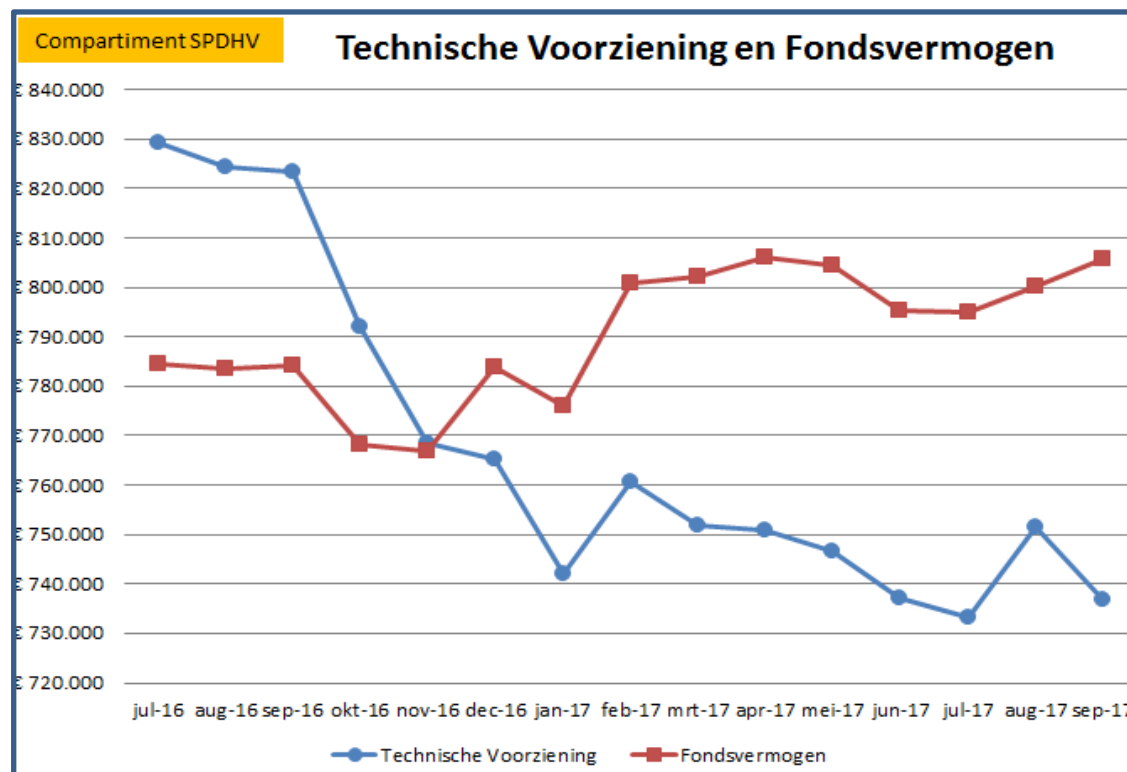
De beleidsdekking is 105,3%

Over de afgelopen 12 maanden ziet het verloop er als volgt uit:

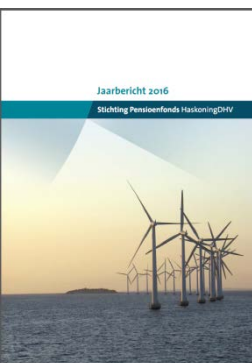
Ontwikkeling SPDHV (30-09-2017)

De verplichtingen nemen licht af door de stijgende rente en het fondsvermogen is toegenomen door het behaalde rendement.

Ontwikkeling SPDHV

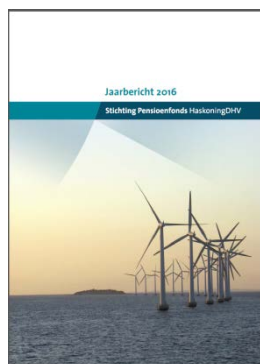
Door de verbeterde beleidsdekkingsgraad (tot boven de 105%) zitten we weer boven de grens van het minimaal vereist eigen vermogen en is de kans op verlagen van de pensioenen sterk afgenomen.

Hoe beleggen we? (compartiment SPH)

Dit zijn de beleggingen exclusief het NN deel.

Strategische beleggingsmix			
	strategische mix	feitelijke mix per 31-12-2016	
	%	%	x € 1.000
<u>Eigen vrij vermogen</u>			
Staatsobligaties	36,0%	34,8%	23.622
Bedrijfsobligaties	19,0%	18,2%	12.361
Aandelen ontwikkelde markten	40,5%	42,8%	29.068
Aandelen opkomende markten	4,5%	4,3%	2.903
Liquide middelen	0,0%	0,0%	0
	100,0%	100,0%	67.954
<u>Nieuwe opbouw</u>			
Staatsobligaties	45,0%	46,7%	20.877
Aandelen ontwikkelde markten	49,5%	47,2%	21.088
Aandelen opkomende markten	5,5%	5,8%	2.591
Liquide middelen	0,0%	0,3%	115
	100,0%	100,0%	44.671
Totaal belegd vermogen		112.625	

Hoe beleggen we? (compartiment SPDHV)

Strategische beleggingsmix

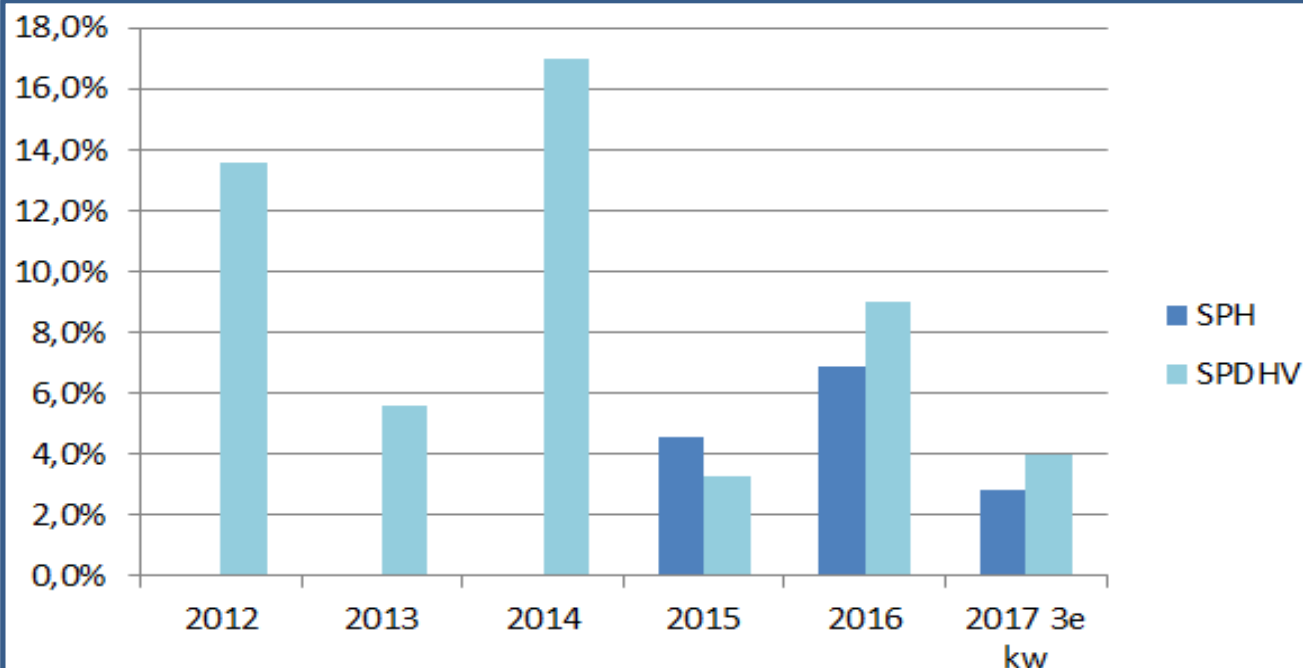
	strategische mix	feitelijke mix per 31-12-2016	
	%	%	x € 1.000
Staatsobligaties	20,0%	18,9%	148.864
Bedrijfsobligaties	25,0%	22,5%	177.170
Aandelen ontwikkelde markten	35,0%	38,4%	302.251
Aandelen opkomende markten	7,5%	7,7%	60.632
Vastgoed	7,5%	8,0%	62.621
Grondstoffen	5,0%	4,2%	32.662
Liquide middelen	0,0%	0,3%	1.996
	100,0%	100,0%	786.196
Totaal belegd vermogen			786.196

Jaarbericht 2016

Stichting Pensioenfonds HaskoningDHV

Hoe beleggen we? Rendementen

Bij compartiment SPH zijn de rendementen in eigen beheer (exclusief het NN deel).
Er zijn verschillen tussen compartiment SPH en compartiment SPDHV doordat de zakelijke waarden (aandelen) en vastrentende waarden (obligaties) allocaties een iets verschillende invulling kennen.

Verantwoord beleggen

Uitgangspunten van het bestuur voor verantwoord beleggen zijn:

- 1 de uitkomst moet passen binnen beoogd rendement en/of risico dat is vastgesteld, gebaseerd op risicohouding, ALM-studie, etc.;
- 2 ondernemingen / organisaties die maatschappelijk verantwoord opereren zullen op lange termijn beter presteren dan partijen die dit niet doen (en in ieder geval niet minder);
- 3 SPHDHV is transparant over het beleid en rapporteert over de voortgang.

Verantwoord beleggen

Er is geluisterd naar de achterban en afgelopen jaar hebben we het volgende gerealiseerd:

- de beleggingen in aandelen in compartiment SPH zijn allemaal omgezet naar vergelijkbare ESG fondsen, de bedrijfsobligaties nog niet
- de beleggingen in aandelen in compartiment SPDHV zijn voor een groot deel omgezet naar vergelijkbare ESG fondsen, de bedrijfsobligaties zijn wel allemaal ESG
- de volgende stappen (die meer tijd vergen) zijn om:
 - de bedrijfsobligaties en aandelen volledig ESG maken
 - de impact beleggingen (water en infrastructuur) conform beleid vorm te geven

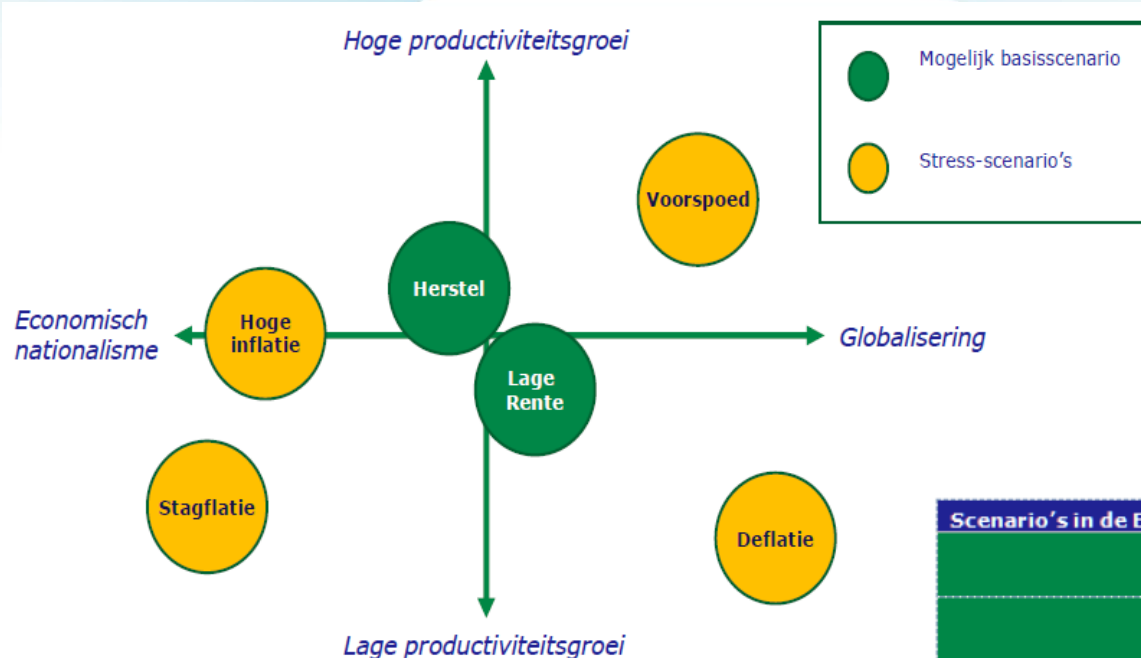

ALM uitkomsten

Risicohouding (enquête 2016) is niet echt veranderd:

- De risicobereidheid van deelnemers van de twee compartimenten verschilt niet sterk (idem 2014);
- De deelnemers willen graag een hoog pensioen in combinatie met een beperkt risico.

ALM scenario's – Basis + stress scenario's

Deze verwachtingen zijn lager dan die in de ALM van 2014

Scenario's in de ETV 2017			
	Verwachtingen		
	Groei	Inflatie	10 jaars rente
Mogelijk basisscenario:			
Herstel	1¼%	1¾%	3%
Lage rente	1%	1%	¼%
Stressscenario's:			
Deflatie	0%	-1%	0%
Stagflatie	-1%	5%	6%
Hoge inflatie	0%	5%	2%
Voorspoed	3%	2%	5%

ALM uitkomsten Basis scenario

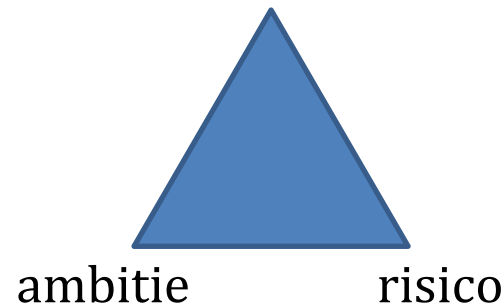
- SPH lager verwacht pensioenresultaat, met minder risico (o.a. rendement alleen uit Eigen beheer deel => in verhouding te klein voor volledige toeslag verlening. Startdekkingsgraad helpt in begin nog)
- SPDHV hoger verwacht pensioenresultaat, met meer risico (groter deel in eigen beheer)

Herstel: Ambitie voor fonds en deelnemer			
Startdekkingsgraad 113,6%	Variant Basis		
Risicomaat	obv loon	obv prijs	Nominaal
Compartiment SPH			
Verwacht pensioenresultaat (Eigen beheer)	94%	94%	119%
5% percentiel pensioenresultaat (Eigen beheer)	70%	72%	97%

Herstel: Ambitie voor fonds en deelnemer			
Startdekkingsgraad 102,5%	Variant Basis		
Risicomaat	obv loon	obv prijs	Nominaal
Compartiment SPDHV			
Verwacht pensioenresultaat	100%	100%	119%
5% percentiel pensioenresultaat	55%	56%	66%

ALM uitkomsten

- Besloten is de twee portefeuilles binnen compartiment SPH samen te voegen. **Beleggingsmix voor SPH wordt aangepast** tot 60% zakelijke waarden en 40% vastrentende waarden.
- In **overleg** treden met de sociale partners over de **risicohouding**.
premie

- Vooralsnog is besloten de beleggingsportefeuille van compartiment **SPDHV ongewijzigd** te laten.

Samenvoegen van de compartimenten?

- Naar aanleiding van:
 - De evaluatie Uitvoeringsovereenkomst,
 - De ALM studie en
 - De veranderde financiële ontwikkelingenonderzoekt het bestuur of de compartimenten samengevoegd kunnen worden zonder dat een groep daar duidelijk nadeel van ondervindt.
- Met als doel:
 - één collectief, één premiebeleid, één beleggingsbeleid, één indexatiebeleid en één kostenefficiënte uitvoeringsorganisatie.
- Als er meer bekend is, laten wij jullie dat snel weten.

Spreekuur en vragen

Dank voor jullie aandacht